

Bilag 1.

Finansministeriet, Februar 1905.

Arvefæsteafgiften af Bornholm.

I afvigte Rigsdagssamling indkom Bestyrelsen for de samvirkende Husmandsforeninger paa Bornholm til Rigsdagen med nedennævnte Andragende, dateret 16. November 1903, jfr. Rigsdagstidenden 1903—04, Tillæg B. Sp. 1737—1742:

„Spørgsmaalet om Arvefæsteafgiften paa Bornholm har Gang efter Gang været paa Bane, idet man blandt Arvefæsterne har haft den Overbevisning, at nævnte Afgift mange Steder har været for høj i Forhold til de paagældende Jorders Værdi, hvilket ogsaa Erfaringen har godtgjort. Navnlig og i høj Grad gælder dette de saakaldte „tillagte” Jorder, hvilke man i Halvtredserne, da det gamle Fæste blev overdraget som Arvefæste, fik tillagt; tilsyneladende som en Gave, hvilket utvivlsomt fristede mange, som ikke ret forstode sig paa det, til at tage imod dem; men i Tidernes Løb blev det en meget kostbar Gave, som de maatte meget mere end betale ved den store Havreafgift, der efter visse Aaremaal skulde lægges paa Jorderne. Man lod sig lokke af, at Afgiften ikke skulde svares straks, idet man ikke forestillede sig, hvor tyngende den vilde være i Forhold til, hvad der kunde bringes ud af de paagældende Jorder, og navnlig var det en Uret, der skete, idet Afgiften aabenbart ikke blev sat efter den Værdi, Jorderne havde ved Overdragelsen, men efter den Værdi, som de efter det fastsatte Aaremaal (10—15 Aar) mentes at ville faa ved Arvefæsternes Flid og Arbejde. Andre, der ikke lode sig lokke ved den midlertidige Afgiftsfrihed, søgte man at tvinge eller true til at „tillagte” Jorder.

Det lykkedes imidlertid Folketingsmand, Kapt. Ph. R. Dam i Forening med Landstingsmand, Kapt. O. E. Sonne, at vinde Ørenlyd hos Regering og Rigsdag for denne Sag, saa det den 9. December 1871 ved Lov blev bestemt at nedsætte en Kommission til at undersøge de uretfærdige og ulige Forhold med Hensyn til Arvefæsteafgiften. Der fandt da ogsaa hist og her ret betydelige Nedsættelser Sted; men det blev for lidt omfattende, thi for det første gjaldt Undersøgelsen kun saadanne Ejendomme, som enten endnu vare i den første Arvefæsters Besiddelse eller vare gaaede i Arv fra Fader til Søn eller vare solgte til Børn eller Svigerbørn, og dernæst havde Kommissionen vanskelig ved at sætte sig ind i og tage tilbørligt Hensyn til, hvorledes Jorderne havde været oprindelig ved Overtagelsen, og hvilke Forbedringer de vare undergaaede ved Ejerens Flid, ved Arbejde og ved gjorte Bekostninger, hvorfor det da ogsaa særlig var dem, der lidet eller intet havde gjort ved deres Jorder, som fik Nedsættelse og saaledes høstede Fordelen af Undersøgelsen.

Som et talende Eksempel paa, hvor overdreven høj Arvefæsteafgiften paa sine Steder er, skal man tillade sig at anføre, at en Ejendom i Klemensker Sogn, der var sat til en Arvefæsteafgift af 6 Tdr. Havre, maatte for ikke ret mange Aar siden overtages af Statskassen og derefter sælges ved Auktion for en Salgspris af 225 Kr., medens man helt maatte stryge Havreaafgiften.

Som et Vidnesbyrd om, hvor urimelig Arvefæsteafgiften er for de „tillagte” Jorder, skal man tillade sig at paapege, at medens Arvefæsteafgiften for de gamle Fæstelodder efter Gennemsnittet af Kapitelstaksten for Tiaaret 1853 til 1862 var ca. 24 Kr. pr. Td. Hartkorn, saa var for det samme Tidsrum Afgiften for de „tillagte” Jorder ca. 88 Kr. pr. Td. Hartkorn, og medens den efter Gennemsnittet af Kapitelstaksten for Tiaaret 1893